SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCVI. No. 15. JERSEY CITY and NEW YORK., THURSDAY, JANUARY 26, 1989 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 26-го СІЧНЯ 1989 Ч. 15. РІК XCVI.

У КИЄВІ ЗІБРАЛИСЯ КОЛЯДНИКИ З ТРИЗУБОМ

Ню Йорк (ПС УГС). — Відновлюючи народну традицію різдвяного колядування, група молоді товариства „Громада" в Києві приєдналася своєю ватагою до віруючих, які у Різдвяний вечір славили Христа на подвір'ї Володимирського собору. Як звичайно, колядницьке вбрання та милозвучне виконання рідних пісень притягало до гурту все більше й більше людей. Створився імпровізований народний хор з понад п'ятьох сотень учасників, у центрі якого опинилися колядники з високо піднятими восьмикутною жовто-блакитною звіздою та крицевим тризубом. Звідусіль просили співати далі, передавали міхоноші калачі, пиріжки, цукерки, гроші.

Це свято духовної єдности, що тривало вже близько години, припало не до смаку охоронцям застійного порядку. „Люди в цивільному" стали продиратися ближче до колядницької ватаги і грубо вимагати, щоб колядники забрали геть тризуб. Але тут народ виявив подивогідну солідарність, тісно оточивши колядників, і не пропустив до них аґресивних аґентів. „Не чіпайте їх! — кричали люди. — Це наша культура. А тризуб — це знак святого Володимира!".

Надіслана аґентура та міліціонери у формі не вгамовувалися. Тоді ватага колядників у супроводі дружнього півтисячного стихійного хору вирушила з подвір'я Володимирського собору в напрямі Хрещатика. Прекрасно і символічно лунав спів: „Даруй волю, верни долю нашій славній Україні!".

На розі вул. Леонтовича народний похід зупинив кордон міліції. Начальник міліції Ленінського району Києва Кондратюк почав погрожувати молодій учасниці свята Ярославі Даниленко, що коли не припинять співати на вулиці, то він покарає її за організацію несанкціонованої демонстрації. У відповідь йому було рішуче й справедливо сказано: „Хулігани! Звільніть дорогу!". Кілька міліціонерів накинулися на коляду і якийсь майор, що не зважився назвати свого прізвища, відламав тризуб від жезла.

Щоб уникнути сутички з хуліганами, колядники з усіма віруючими повернулися під стіни собору. Ярослава Даниленко і Вадим Дивнич подякували народові за захист від нападників та за щиру підтримку корінних традицій. Звідусіль посипались вигуки: „Геть Щербицького!", „Досить застою!", „Їхній час минув!". І ще одностайніше залунав святковий спів.

Потім колядники з уцілілою звіздою вирушили вітати з Різдвом Христовим відомих діячів української культури. Старі жінки і малі діти, молоді дівчата й сиві чоловіки — повна вулиця людей — проводжали їх до тролейбуса, як рідних, як носіїв світла, що знову засвітилося. Колядники пообіцяли прийти до них ще на 13-те січня.

Ветерани готуються до праці

Ірвінґтон, Н.Дж. (Мізюк) — Крайова Старшина Українсько - Американських Ветеранів (УАВ) відбула свої місячні наради в суботу 12-го листопада 1988 року тут в приміщеннях УНДому. Сходини влаштувала 6-та Станиця УАВ з околиці Нюарк-Ірвінґтон під проводом командира Івана Павлова.

Крайовий командир Ярослав Федорійчук повідомив старшину, що члени УАВ взяли участь в святкуваннях Тисячоліття Християнства, які відбулися у Вашінґтоні. Командир Федорійчук також подякував Євгенові Саґашеві, командирові 17-ої Станиці УАВ з Пассейку, який влаштував церемонію піднесення прапорів для відзначення дня ветеранів 11-го листопада, перед будівлею УНСоюзу в Джерзі Сиґі.

Члени Крайової старшини рішили святкувати 42-гу Крайову конвенцію УАВ в червні або липні ц.р.

Слідуюче засідання Крайової старшини відбудеться в суботу, 28-го січня ц.р., в приміщеннях УНДому, 477 Джеремая аве. в Гамилтон тавншип, біля Трентону, під проводом командира Ореста Сеника. За дальшими інформаціями слід телефонувати до Я. Федорійчука на число (215) 324-4490.

ВИСТАВКА Р. КЛИМУК

Ню Йорк. — Тут в неділю 29-го січня ц.р., о год. 1-ій по полудні в ґалерії Об'єднання Мистців Українців в Америці, 136 Друга Аве., відбудеться відкриття виставки картин Роксоляни Климук. Виставка триватиме до неділі, 5-го лютого ц.р., та буде відкрита в будні від 6-ої до 8-ої год. вечора, а в суботи і неділі від 1-ої по полудні до 8-ої вечора.

ТУІА влаштовує конференцію в Лос Анджелесі

Лос Анджелес, Каліф. — Тут в п'ятницю вечером 3-го лютого ц.р., о год. 6:30 розпічнеться Науково-технічна конференція в Українському Католицькому Парафіяльному Осередку, 5154 Де Лонґпрі аве., Голивуд, Каліф., яку влаштовує Товариство Українських Інженерів Америки та яка триватиме впродовж цілого дня в суботу, 4-го лютого ц.р. В програму конференції входить ряд цікавих доповідей, що їх виголосять: інж. Юрко Солук, д-р Андрій Івах, інж. Віктор Чарторийський, д-р Михайло Яримович, інж. Іван Дутка, інж. Володимир Леміцький, інж. Андрій Струтинський, інж. Василь Ложницький та інж. Левко Майстренко. Предсідниками окремих сесій будуть інженери Зенон Захаріясевич, Богдан Микитин і Остап Шенкірик.

Реєстрація, включно з полуденком, 10 дол. від особи, зголошення про участь в конференції слід подавати до 1-го лютого ц.р., телефонуючи на число (818) 763-6911 або писати до Богдана Микитина, 5325 Teesdale Ave., N. Hollywood, Calif., 91607.

Появився фільм про вбивство польського священика

Варшава. — На початку грудня ц.р. тут відбулося перше висвітлення для кількасот запрошених гостей фільму про вбивство поліцією священика, який обстоював права „Солідарности". Висвітлення фільму було спонзороване варшавським фільмовим клюбом „Гибриди", котрий спеціялізується у фільмах, які можуть не попасти на листу дозволених до висвітлення фільмів.

Фільм „Вбивство священика" Аґнєшки Голлянд, польської еміґрантки, вірно представляє події, що привели до вбивства о. Єжи Попелюшка в 1984 році аґентами польської поліції за його публічні виступи в обороні „Солідарности".

Ролю священика грає французький актор Христофер Лямбер, який виступає під звичайною назвою отця Алека. Ед Гарріс, американський актор, грає ролю головного тайного аґента та вбивці. А. Голлянд підтвердила, що рецензії про фільм у Франції, де його продуковано, були різні, починаючи від виразів „надхнення" до „безвартісної політичної писанини". Хоча фільм „Вбивство священика" вистерігається справжніх імен, то все ж таки вірно представляє події, що привели до цього вбивства, а зокрема точного його плянування.

Дивною подією навіть для Польщі було висвітлення цього фільму, хоча й для запрошених гостей виключно, бо сам фільм неоднорaзово підказує, що всі події представлені в ньому мали апробату офіційних урядових чинників. Запрошені гості — це в більшости явні прихильники „Солідарности". Все це вказує на досить примхливу політичну толеранцію, коли йдеться про справи культури.

Коли опісля під час дискусії до продуцентки були запити, то впало й таке, чи сподівається вона, що цей фільм буде висвітлений в польщі для пересічного глядача. Вона могла тільки відповісти „хочу вірити в це". Публіка ентузіястично оплескувала фільм, але в дискусії виникали запити про стиль фільму, про те, чи надається пісня Джовн Баєз на музичну тему цілого фільму, бо це створює враження „американського фільму про Польщу". Виникло й питання про трактовання у фільмі приязни священика з дружиною його друга. Але були й такі, що боронили фільм, а поміж ними Клєменс Шенявскі, професор університету та вірний прихильник „Солідарности", сказав продуцентці „це є фільм про Польщу, фільм вірний й ми вам дякуємо за нього".

ШУЛЦ ПРОПОНУВАВ „НАГОРОДИТИ" СССР

Вашінґтон. — Колишній державний секретар З'єднаних Стейтів Америки в Адміністрації президента Роналда Реґена Джордж Шулц ще 19-го січня ц. р., у листі до секретаря Департаменту оборони Френка Карлуччі, пропонував, що ЗСА повинні полегшити торговельні відносини із Совєтським Союзом, а може навіть надати йому спеціяльні привілеї в торговельних справах, як тільки закінчиться повністю процес виведення совєтського війська з Афганістану.

Шулц арґументував своє становище тим, що ембарґо на вивезення деяких товарів до СССР й комуністичних країн Східньої Европи було накладене Урядом ЗСА зараз після введення більшої кількости совєтських військ до Афганістану і зформування там комуністичного уряду й армії, які мали допомагати Москві вести боротьбу проти антикомуністичних повстанців-муджагедінів. Тепер, говориться у листі Шулца до карлуччі, ця справа вже більше не актуальна, тому треба поробити корисні зміни також в торговельній ділянці. Не можна виключати, — кажуть політичні спостерігачі, що Дж. Шулц, будучи в останніх днях свого урядування у Відні, де він брав участь у кінцевій сесії конференції для справ безпеки і співробітництва в Европі і де кілька разів зустрічався з міністром закордонних справ СССР Едуардом А. Шеварднадзе, від нього „запозичив" собі ідею економічної полегші для СССР, бо раніше він не виходив на засіданнях кабінету Р. Реґена з тією справою.

Очевидно, пропозиція колишнього державного секретаря була надто спізненою, щоб її могла взяти до уваги Адміністрація Р. Реґена, але не слід виключати, що вона була зроблена для того, щоб цією справою зайнявся вже новий президент Джордж Буш і його близькі співробітники. Одним словом, великий прихильник політики співробітництва ЗСА з СССР Дж. Шулц дав „завдання" новому Урядові, знаючи, що оцінка Буша у закордонній політиці починатиметься з його відносин до СССР.

Поінформовані в цій справі члени теперішнього кабінету заявили кореспондентам, що президент Дж. Буш полагоджує важливі справи дуже обережно, зважуючи арґументи за і проти. Зрештою, кажуть поінформовані особи, з цією справою і так треба ще почекати, бо процес виведення совєтських військ ще не закінчений і до Вашінґтону не вплинули жадні совєтські пропозиції в тій справі.

У зв'язку з перебуванням в Европі Дж. Шулца, треба сподіватися, що також західньоевропейські альянти ЗСА підтримуватимуть пропозицію Шулца, який, нема де правди діти, залишив за собою тяжке завдання, свого роду „подарок" для Адміністрації Буша. „Існує чимало осіб, які підтримують ідею Дж. Шулца, яому Уряд Буша перевірить і цю справу, коли й де зродилася ця ідея надання економічних полегш для СССР", — заявив один з членів кабінету, який не бажав бути названим.

В Апопці помер С. Ковальчук

Апопка, Фла. — В неділю, 22-го січня 1989 року, у день Української Незалежности і Соборности, під час того, як посадник Апопки відчитував проклямацію, проголошуючи 22-го січня Днем Української Державности, Степан Ковальчук, відомий союзовий діяч у 380-му Відділі, громадський активіст і підприємець, дістав смертельний вилив крови в мозку і помер нагло.

Панахиди були відправлені у понеділок, 23-го і у вівторок, 24-го січня, а похорон в середу, 25-го січня, на місцевому цвинтарі при великій участи громадян.

Р. Рудницький концертуватиме в Англії

Янґставн, Огайо. — Піяніст Роман Рудницький вудбуде турне в Англії від 4-го до 18-го лютого ц.р. Це вже другий раз в цьому сезоні, що він там концертує. Минулого листопада український піяніст виступав там з кількома концертами.

На цьому турне, Р. Рудницький дасть речиталі у містах Бракнелл, Ґейтсгед, Галл, Фелікстов і Брентвуд та виступить як соліст з оркестрою Вортінґ, граючи рідковиконувану „Концертову фантазію Г-дур" для фортепіяну і оркестри Чайковського.

При кінці листопада Р. Рудницький виступав як соліст з оркестрою в Торонто на Конґресі СКВУ, граючи „Слов'янський концерт" Бориса Лятушинського. В грудні він грав „5-тий фортепіяновий концерт" Бетговена з оркестрою в Мехіко. При кінці березня він буде мати кілька концертів на острові Майорка.

Український скрипаль О. Криса загостить до Дітройту

Дітройт (В.Б.). — Олег Криса, український скрипал, уродженець Львівщини, загостить до Дітройту з концертом в неділю, 12-го лютого ц.р.

Вже в дитинстві виявилось в О. Криси замилування до скрипки і науку гри почав на сьомому році життя. На 18-му році життя став учеником світової слави скрипаля Давида Ойстраха, який про свого талановитого учня сказав таке: „Олег обдарований природним талантом, надзвичайною музикальністю і живим та фасцинуючим мистецьким відчуттям. Деякі його виконання залишились в моїй пам'яті як найкращі мистецькі досягнення".

У своїй молодості О. Криса здобув ряд перших і других нагород на міжнародних конкурсах, які відчинили йому дорогу до цілого ряду концертів в численних краях світу і до міжнародної слави та признання, віддзеркаленого в численних рецензіях.

Українська громада Америки і Канади мала вперше нагоду почути його в 1971 році, коли він концертував разом з Дмитром Гнатюком. Тепер, як мистець вповні дозрілий та усталеної слави, виступає сам.

Для переведення цього концерту створився комітет, зложений з представників мистецьких та культурних оргнізацій. Комітет керується бажанням не тільки дати українському мистцеві можливість виступити та придбати добру славу українському імені, але також дати громаді нагоду пережити хвилини великого естетичного вдоволення і національної гордости.

РОЗПРАВА НАД ДЕМОНСТРАНТАМИ В МІНСЬКУ

Джерзі Сити, Н.Дж. — Білоруський письменник Василь Биков розповідає на сторінках журналу „Огоньок" (ч. 47 з 1988 року) про драматичні події в Мінську 30-го жовтня минулого року, коли місцеві власті вчинили жорстоку і брутальну розправу над жителями білоруської столиці.

В Білорусії, як і по всіх республіках Совєтського Союзу, відбуваються великі зміни, пробудилась національна свідомість білорусів, завирували емоції. У відповідь, ті, що дбають про нерушимість імперії, почали кампанію в пресі, викриваючи „ворожі наміри" проти совєтської держави „замаскованих націоналістів", сіоністів і масонів як „наклепників" на совєтський державний устрій. Найбільше дісталося Алєсю Адамовичу, який в одній із своїх публікацій порівняв події в Мінську з французькою буржуазною революцією і назвав імена, , зачепивши амбіції білоруського керівництва.

Як пише В. Биков, „чотири творчих спілки республіки (письменників, журналістів, кінодіячів, художників), а також відділення Фонду культури і редакція газети „Література і мистецтво" на конференції в жовтні 1988 року вирішили заснувати історично-освітнє товариство „Мартиролог Білорусії".

Головним завданням цього товариства стало виявлення жертв сталінізму і їхніх катів, надання допомоги уцілілим жертвам 30-50-их років, поставлення пам'ятника в урочищі Курапати, клопотання про проведення суду над Сталіном. Малося на увазі, що все відбуватиметься в тісній співпраці з органами влади.

В традиційний день Поминок на цвинтарі в Курапатах під Мінськом мав відбутися мітинґ-реквієм, присвячений жертвам сталінських репресій. Про запланований мітинґ завчасно подали заяву і отримали дозвіл. Представники влади лише вимагали перенести мітинґ на цвинтар за містом.

Та відразу ж після цього бюрократичний апарат міста розпочав люту пропаґанду з метою дискримінації активістів і керівників товариства. В пресі й на численних зборах спотворювались справжні цілі товариства, вони зображувались як антиперебудовні та націоналістичні. А народний фронт на підтримку перебудови влада розцінила, як намагання створити внутрішню опозицію з метою відокремлення Білорусії від СССР, видворення росіян за межі республіки і т.д.

Представникам „Мартиролога" ні разу не дали змоги виступити в пресі, ніхто не побажав їх вислухати. Навпаки влаштували односторонню інспіровану кампанію цькування, почалися напади на молодіжні неформальні об'єднання „Толока", „Тутейшія", „Совреміннік", „Походня", які стали на екологічний захист Прип'яті, Західньої Двіни, проти зруйнування верхнього міста в Мінську. Шалена дезінформація в пресі драматично закінчилася 30-го жовтня, коли безліч людей вирушили на мітинґ.

Всі види транспорту в напрямку цвинтаря виявились заблькованими і люди цілими родинами з дітьми на руках ішли пішки за Мінськ на цвинтар у Курапатах. Не далеко від цвинтаря дорогу їм перегородили суцільні ряди міліції та вояків. Поруч стояли колони водометних автомашин, „воронків" для перевозки арештантів, пожежних та інших машин, що призначалися для розгону мітинґу.

Ось як описує В. Биков події того дня.

„За щільними рядами міліції виднілися знайомі обличчя керівників райкомів, міськкомів, партії та інших керівників міста. Полковник міліції через меґафон грізним голосом наказав розійтись.

Люди тим не минш прибували. Задні, не розуміючи, що відбувається, прохали перехідніх. Спантеличення перейшло в страх, коли в мовчазний натовп кинулися люди в уніформі з дубинами і вибірково почали хапати відомих художників, письменників, викладачів вищих шкіл, студентів. Перед тим, як заломити руки, в обличчя пускали сльозоточивий ґазз портативних аерозольних бальо-

(Закінчення на стор. 3)

СВЯТО ДЕРЖАВНОСТИ В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Сити, Н.Дж., — Сьомий Відділ Організації Оборони Лемківщини під протекторатом УККА влаштовує відзначення проголошення Державности і соборности України в неділю, 29-го січня ц.р., о год. 3-ій по полудні в місцевому Українському Народному Домі, 92 Фліт вул. В програмі виступлять: солістка Лариса Магун Гурин, з доповіддю мґр Катерина Мицьо, танцювальна група Українського Народного Дому та діти місцевих організацій.

У СВІТІ

У ПОНЕДІЛОК, 23-ГО СІЧНЯ Ц.Р., польська міліція перевела чисельні арешти серед членів Соціялістичної партії, які влаштували чисельну демонстрацію біля амбасади Чехо-Словаччини і протестували проти арештів правозахисників чехо-словацькою поліцією та непошанування прав людини тамошніми властями. Демонстранти виголошували гасла: „Ми з вами, чехи" і „Дайте демократичні свободи для країн східнього бльоку". Вони називали також прізвище драматурга Вацлава Гавеля, заарештованого чехо-словацькою поліцією минулого тижня. З промовою до демонстрантів виступив член Соціялістичної партії Пйотр Іконовіч, якого і ще декількох осіб пізніше заарештувала міліція.

ВИСТУПАЮЧИ У ПОНЕДІЛОК, 23-го січня, перед журналістами, член Політбюра КПСС, заступник голови Ради Міністрів СССР Александра Бірюкова, найвища ранґою жінка в Совєтському Союзі, заявилась за збільшенням контролі над приватною торгівлею і кооперативними об'єднаннями. Згідно зі словами Бірюкової, доходи кооператорів в кілька разів вищі від заробітних платень робітників і фабричних урядників. Вона закликала уряд обмежити доходи кооператорів, або цілком заборонити діяльність кооператив. Однам словом совєтські диктатори, настрашившись приватної ініціятиви, яка показалась значно вищою від колгоспної системи і державних підприємств, починають тепер помалу ліквідувати їх, не зважаючи на те, що на ринку й далі немає харчових продуктів, а державні крамниці світять пусткою, — кажуть економічні спостерігачі.

ПРЕДСТАВНИК УРЯДУ Північної Кореї повідомив кореспондентів, що в суботу, 21-го січня, 10 совєтських військових літаків порушили повітряний простір Кореї і перелетіли біля демаркаційної лінії, яка ділить Корею на дві країни з комуністично-диктаторським і демократичним урядами. Корейці думають, що совєтські літаки радше виконували розвідчі завдання. Після проголошення алярму 20 південнокорейських військових літаків піднялись в повітря, але совєтські літаки зникли у хмарах над Жовтим морем. Покищо невідомо чи Південна Корея протестуватиме проти цього незвичного випадку.

ІРАНСЬКА АНГЛОМОВНА ГАЗЕТА „Теґран Таймс" помістила статтю, у якій автор вітає Джорджа Буша з вибором, а зглядно із заприсяженням на президента З'єднаних Стейтв Америки. У статті висловлюється думку, що нова Адміністрація не конче буде притримуватись „реґенівської політики". Доказом цього твердження, каже автор, є інавґураційна примирлива промова нового Президента ЗСА. Іранська газета опустила це місце з промови Дж. Буша у якому він висловлює надію на скоре звільнення закладників. Іранці задоволені обіцянкою Буша, що кожна допомога у звільненні закладників, буде відповідно оцінена.

РУМУНІЯ „ВИДВОРИЛА" американського журналіста, кореспондента газети „Ню Йорк Сити Трібюн" Пітера Хлєбнікова після того, як він робив старання зустрінутись з двома румунськими правозахисниками — Іштваном Токешом і Дойною Корнеа. „Вони дали мені шість годин до диспозиції, щоб я міг дістатися до югославського кордону", — заявив вигнаний кореспондент.

В АМЕРИЦІ

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗСА голосуванням 6 до 3 відкинув, як не конституційні пляни про встановлення вимог постачання праці для осіб чи фірм з меншин. Рішення суду було обґрунтоване тим, що закон, який робить різничкування на базі рас не є згідним з Конституцією, не зважаючи на те, що метою дискримінування є допомога громадянам меншин. Критики цього рішення завяляють, що наслідки в цьому випадку будуть далекосяжні, зокрема для стейтових, повітових і міських урядів, які давали працю чи контракти людям з недостатніми кваліфікаціямим, щоби лише заповнити квоту затруднення меншин.

ЧИМ РАЗ БІЛЬШЕ ЧИСЛО стейтів розв'язує свої тимчасові бюджетні проблеми зменшенням своїх вплат на пенсійні фонди власних працівників. Останнім таким потягненням було зменшення вплати до пенсійного фонду нюйоркського стейту на 300 міл. дол. Експерти твердять, що під цю пору вже майже половина стейтів, включно з Фльоридою, Тексасом і Іллиной, зробили саме такі потягнення. Критики уважають, що це може привести до підвищення загальних податків у випадку нестійкости біржових трансакцій.

ВЕРХОВНИЙ СУД ЗСА ухвалив, що поліція не потребує спеціяльного дозволу на те щоб проводити низьколетні обшуки гелікоптерами над приватними посілостями. Причиною цієї ухвали була справа відкинення Верховним Судом Фльориди доказів базованих власне на такому обшуці. У тому випадку доказувано вину власникові за вирощування маріхуани. Теперішнє рішення улегшить прокуратурі у великій мірі можливости привести до судової відповідальности не тільки вирощувачів маріхуани, але й інших торгівців наркотиками.

ПОСАДНИК МІСТА НЮ ЙОРК Едвард Кач і губернатор стейту Ню Джерзі Томас Кейн одобрили спільну програму для вичищення пляж на побережжі Ню Джерзі та Стетен острова. Ця нова програма полягає в тому, що до її виконання включено в'язнів з тюрем міста Ню Йорку та стейту Ню Джерзі. Проти такої програми відразу виступив голова профспілки тюремних охоронників заявляючи, що це є досить небезпечним ділом, зокрема для членів ним очолюваної профспілки. Одначе чинники обидвох урядів заявили, що нічого небезпечного тут немає, бо Ню Джерзі вживає таку програму вже від 1983 року для очищування доріг.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД ЗСА апробував перше урядово дозволене перещеплення чужих ґенів в людину. Перша спроба такого перещеплення буде зроблена на особах, які хворіють на пістряка протягом наступних двох трьох місяців. Ця урядом апробована спроба відкриє великі, а то й може не зовсім ще збагнені повністю, можливості перед науковцями і дослідниками медичної науки. З огляду хоча б тільки на те, цілий медичний світ слідкуватиме за успіхами чи неуспіхами цього експерименту.

КРАЙОВЕ УПРАВЛІННЯ аеронавтики і долсідження простору (НАСА), здаючи собі справу з того, що в недалекій майбутності міжпростірні дослідні станції можуть бути наражені на поважні пошкодження від різних речей, що кружляють довкола земної кулі в просторі, звернулося до промисловости в загальному про винахід радара, котрий міг би помічати все, що кружляє 360 миль над землею. Розходиться про помічення дрібних кусочків, бо теперішня система ловить тільки кусочки величиною 10 сантиметрів в діяметрі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Subscription 1 year $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to Svoboda
Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City N J
P O Box 346 Jersey City N J 07303

Польща: демократична „Солідарність” і комуністична система

Народжений у 1980 році робітничий рух „Солідарність” із своєю централею у Ґданську, місці замешкання лідера цього руху Леха Валенси, швидко захопив не тільки робітничий світ, але й ціле польське суспільство. Постали два осередки, ворожі комуністичному режимові: Католицька Церква і „Солідарність”. Не обмежившись тільки до робітничо-соціяльних проблем „Солідарність” пропаґувала демократію і стала наче символом протирежимового демократичного світу. Використовуючи тодішню відлигу — залеґалізована судом „Солідарність”, висувала щораз нові, вже суто політичні вимоги. Лех Валенса, освічений робітник у портових доках Ґданська, що його почали порівнювати з лідером найбільшої селянської партії у Польщі між двома світовими війнами Вінцентом Вітосом, — перестерігав, щоб „не йти задалеко”. Його не послухали і почали вимагати переведення у Польщі плебісциту, чи народ хоче демократичний чи комуністичний режим. Цього було Москві забагато: на місце Ґустава Ґерека, генерального секретаря Компартії Польщі, прийшов генерал Войцех Ярузельський, який проголосив винятковий стан, поставив „Солідарність” поза законом і створив підлеглу урядові робітничу спілку, виарештував десятки опозиційних діячів, головно видавців і редакторів протирежимової підпільної преси, виарештував теж провідних діячів „Солідарности” з Лехом Валенсою на чолі. Виринула цікава психологічна проблема: чи генерал Ярузельський є більше поляком чи комуністом? Чи він ради особистої кар'єри і безхарактерности погодився стати московським ґрадоначальником у Варшаві, чи прагнув заощадити своїм землякам масакри, подібної, як її вчинили совєтські танкові з'єднання на Мадярщині у 1956 році, коли тамошній комуністичний володар Імре Надь виразно збунтувався проти Москви.

Винятковий стан у Польщі довго не втримався. ЗСА відібрали Польщі статус держави з торговельними привілеєм (ґарантія американського Уряду на імпортовані до Польщі машини і прерізні інші товари — на кредит), у всьому світі настало обурення, коли у Польщі вбили священика Попєлюшку, який мав відвагу з церковної проповідниці таврувати комуністичний режим. Погрожувано повстанням і Ярузельський мусів погодитися на слідство, виявлення вбивників вбивства Попєлюшка — двох поліціянтів — та засудження їх на прилюдній судовій розправі. Могила о. Попєлюшка стала своєрідною Меккою для польських патріотів. Проблеми „Солідарности” не вдалося вбити, її не можна було зліквідувати, коли рішено закрити корінь „бунту”, портовий док ім. Леніна у Ґданську. Масові страйки в різних ділянках промислу, включно з копальнями вугілля і сталеварнями, поглибили хронічну господарську кризу, особливо, — як і в Совєтському Союзі — в харчових крамницях з порожніми полицями. ЦК польської Компартії беззупинно нараджувався, як вийти із ситуації: були прихильники леґалізації „Солідарність” і смертельні вороги цієї організації.

Аж ось кілька тижнів тому прибула до Варшави вперше прем'єр-міністер Великобританії Марґарет Тачер. Розмовляла з Лехом Валенсою і нараджувалась з генералом Ярузельським. Сказала йому без обиняків: поки не настане в Польщі внутрішній мир і, доки не буде заспокоєний польський робітничий світ, не можна мріяти про переборення економічної кризи, бо Захід не допоможе Польщі в її теперішній розсвареній ситуації. І придумали польські комуністичні вожаки компромісову розв'язку: поруч із існуючою, урядом зорганізованою робітничою спілкою — залеґалізувати „Солідарність” під умовою, що „Солідарність” визнає комуністичний режим і не буде його поборювати.

„Ню Йорк Таймс” з 12-го січня ц. р., інформуючи, що Ярузельський, його прем'єр і ще інші міністри загрозили димісією, якщо „вищі чинники” (Москва) не погодяться на таку концепцію, висловлює сумнів, чи згодиться сама „Солідарність”. Бож вона постала у противагу комунізмові і її прапором була демократія. Як можна примирити — визнавання комуністичної диктатури із вільною демократичною робітничою спілкою? Це така сама взаємосуперечна комбінація, як Ґорбачова перебудова, що прагне рятувати економіку демократичними реформами при збереженні культу Карла Маркса з його збанкрутованою теорією державного монополю на всю продукцію і розподіл. Одне в СССР і друге в Польщі мусить провалитися, бо заперечує логіці і здоровому глуздові.

Володимир Яців

СТРАТЕГІЯ ҐОРБАЧОВА НА ВІДТИНКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

I.

У тому часі, коли Ґорбачов мав свій виступ в Організація Об'єднаних Націй, ООН, н Ню Йорку, тоді в тому самому тижні в місті братньої любови у Філядельфії, майже тиждень гостила група совєтської інтеліґенції. Члени цієї групи в числі майже 200 осіб, жінок і чоловіків професіоналів, науковців, артистів, політиків, військовиків, релігійних провідників й інших, були учасниками конференції на так званій Наглій нараді лідерів ЗСА і представників совєтської інтеліґенції. Участь у цій конференції взяло 170 американців з 31 стейтів, включно із релігійним лідером рабином Дейвидом А. Вортманом екзекутивним директором Ради жидівських громадських взаємовідносин метрополітальної Філядельфії. Інформації про конференцію подав щоденник Філядельфія „Інкваєр” 10-го грудня 1988 року.

Треба ствердити, що представники совєтської інтеліґенції мали певні завдання до виконання, у зв'язку з офензивними плянами Ґорбачова на відтинку зовнішньої політики. Вони, своїми виступами на цій однотижневій конференції, підтримуючи, всі ці ідеї, заяви і зобов'язання, що їх Ґорбачов виголосив у своєму виступі на сесії ООН, виконали вповні. Заяви лідера совєтської імперії світова асамблея прийняла ентузіястично, тому, що вони вірили, що ці заяви містять в собі позитиви, які будуть корисні світовому мирові.

Ґорбачов у своєму виступі сказав, що розбудова мілітарної сили не робить країну всесильною, щобільше, одностороннє покладення на мілітарну силу, ослаблює інші компоненти національної оборони. Таке твердження Ґорбачова може послужити, як доказ на катастрофічний господарський стан Совєтського Союзу, з якого Ґорбачов старається вийти своєю перебудовою і гласністю. Він теж підкреслив, що принцип вільного вибору є мандатом, який не можна ігнорувати тому, що визнання його — це загроза з великими консеквенціями для світового миру. Заперечування прав людини під різними претекстами, також означало б виставлення на небезпеку ще нестійкий стан, який осягнено. Він уважає, що вчити своєї демократії інших у загальномує непобажане, та що експортування такої демократії втрачає на своїй вартості. Взагалі він переконаний, що нова фаза взаємовідношення вимагає деідеологізування стосунків між державами. Він заявив на сесії ООН, що „ми не залишаємо наших переконань, нашу філософію, традиції, як теж не жадаємо від вас покидати своїх переконань — хай кожний покаже перевагу своєї соціяльної системи, її вартість, але не словами, а ділом”.

На підставі цих заяв і зобов'язань можна сказати, що Ґорбачов і його дорадники розгортають зовнішню стратегію, яка мала б запевнити їм збройну передишку і рівночасно політичну ініціятиву, як теж вирішальну ролю у світових проблемах. Вони не думають впроваджувати зміни в ідеології соціялізму московського зразка, ціллю якого є втримання московської імперії. Вони кажуть, що Комуністична партія не думає залишити або змінювати свої переконання, традиції, або свою філософію тому, бо вони є переконані в тому, що їх соціяльна система є правильна. Головним завданням вони уважають — оздоровлення системи демократичними змінами, які на думку реформістів, причиняться до ліквідації катастрофічного господарського положення, як теж оздоровлення системи на відтинку суспільно-політичному.

Такі заяви Ґорбачова зовсім ясно викликали позитивне ставлення до нього і до всіх тих змін, які він задумує перепровадити, не зважаючи на сильну опозицію, яка є проти всяких змін у системі. Підтримку для перепровадження своїх плянів він шукає на Заході, що її він отримав на так званій Наглій нараді лідерів, представників ЗСА і інтеліґенції Совєтського Союзу. Американську делеґацію, як член і дорадник очолював президент інституту міжнародних зв'язків імени Фулбрайта, а совєтську інтеліґенцію наймолодший член президії Верховної Ради Віктор Мироненко. На програмі цих нарад обговорювали ці всі справи, якими є заінтересовані ці дві світові потуги. Головним завданням совєтських представників було поборення цього недовір'я, яке створилось після Другої світової війни, як також виміна думок і навязання контактів. Ця група совєтської інтеліґенції молодшої ґенерації, є заінтересована змінами в системі, головно на відтинку господарському, а менше на відтинку суспільно-політичному.

(Закінчення буде)

Максим Бойко

Студії бібліографії сучасного періоду

Сучасний сам період слід починати від 1917 року, бо до того часу Ігор Корнейчик опублікував у 1971 році працю „Історія української бібліографії; дожовтневий період (Нариси)” (372 ст.). Можна з автором у дечому не погоджуватися, але в його умовинах він своє завдання сповнив.

Видатний бібліограф Визвольних змагань М. Ясинський, поділив історію української бібліографії на такі періоди:

I. Перші три бібліографічні статті в „Ізборніку Святослава” (Київ, 1073) з них „Богословца от словес” називає 47 книг Старого Завіту, 20 нового та 23 апокрифи, отже разом 90 книг, головніша література того часу.

II. Перша друкована книга в Україні, львівський „Апостол”, 1574.

III. Указом російського синоду 1721 року заборонено в Україні друкувати книги стилізованими літерами (гражданкою) тільки церковнослов'янським шрифтом „даби не було разногласія”.

IV. Поява „Енеїди” Івана Котляревського; цей період закінчився 1916 року, бо в наступному році була проголошена революція в Росії та постала Українська Народна Республіка, 1917-1920 рр.

Російський бібліограф Н. Здобнов, що опублікував свою бібліографію 1940 року (Третє вид. 1955) за ним наш земляк І. Корнейчик довели свої праці тільки до 1916 року. Ідучи за М. Ясинським, дальші періоди між 1916 року не названо. Тому ми в цій статті пропонуємо продовжити дальші періоди, як слідує:

V. Бібліографія незалежної української держави, 1917-1920 років.

VI. Період „Нищення української культури і живих сил народу, 1921-1985 рр.” У іншому місці цей період ми назвали „Тотальна окупація України комуною, 1921-1980”. Поділи від чч. V-VI є дискусійними і треба буде чекати в цьому на ухвалу котроїсь, чи всіх разом наших наукових установ у системі Наукової Ради, чи вибраного комітету.

Уточнення представленої схеми нам не дасть чогось надзвичайного, ми тільки будемо мати нагоду відносити відбуті події до котрогось із вищеназваних періодів. Справа перед нами важливіша: як супоставити на рідних землях та за кордоном бібліографічний матеріял? Після галасливої перебудови повинні зайти зміни у праці над минулим української культури, до якої належить і бібліографія. Що тоді робити з „панагітичною бібліографією”, яка реєструє досягнення соціялізму-комунізму, що остаточно привело до зубожіння заселення, тому складені бібліографічні списки зовсім втратили довідкову силу і залишилися документами невірної пропаганди зовсім неіснуючого.

Уже сьогодні ми зацікавлені, як буде складений на матірних землях „П'ятий період”, до якого ми відносимо „Бібліографію української держави, 1917-1920 рр.” До цього періоду дещо опублікував Лев Биковський, небагато матерялу подав журнал „Книголюб”, Прага, 1927-1932 років. Документальна частина матеріялів залишилася у Києві. У нас питання, чи ці матеріяли збережені, чи вони часом не спопеліли у пожарах, як уся документація Визвольних змагань?

Годі вгадувати, як події будуть розвиватися на рідних землях, коли далі будуть зусилля чужої влади звернені на клясове суспільство, ясно, всяка свобода писати історію України нових часів буде неможлива. Вже двох авторів історії української бібліографії довели до 1916 року. Отже, студії згаданої ділянки треба починати 1917 року. Це початок періоду існування української держави, з перебоями, чотири роки. Отже, напрошується заголовок розділу „Бібліографія української держави”. Важний другий період — українська еміґрація до західніх держав, а головно до Чехо-Словаччини, осідок журналук „Книголюба” (1927-1932), який започаткував організовану бібліографію за кордоном. Під комуністичною займанщиною „бібліографія українського інтелекту” тривала до розгрому половини 1931 року. Це був передвісник голодомору та придуманого процесу Союзу Визволення України.

Дещо в більшій свободі розвивалася бібліографія на українському Заході до 1919 року. Головно в Галичині, віднотовано кілька позитивних набутків. Друга війна розторощила усі скромні надбання, у якій відбулися дві конфронтації: комуну показали Західній Европі, ця ж Европа глянула також на комуну. Друга велика еміґрація з нічого на терені Німеччини відкрила школи, започаткувала часописи, видавництва і зорганізовано роз'їхалася на місця нового поселення.

Розселення з Німеччини, що почалося 1949 року, примістило вигнанців у ЗСА, Канаді. Англії, Австралії в Південній Америці. Це розселення вплинуло на певну культурну активність, яка у свою чергу не однаково по всіх країнах розбудувала видавництво, що дають початок бібліографічним збіранням. Зо всіх із вищезгаданих країн, українці в Англії дотепер не спромоглися скласти докладнішого списка усього друкованого на терені Великобританії.

Покищо ми маємо труднощі скласти бодай приблизний нарис бібліографічних набутків, почавши від Західньої України йдучи

(Закінчення на стор. 3)

Юрій Р. Рибак

ДЕЩО ПРО ХАРЧ ЛЮДИНИ

Можна сміло припускати що без харчу не було б ані людства ані її історії. На протязі довгих років харч людини властиво формував розвій суспільностей. Він прямо диктував ріст населення, експансію міст, як теж сильно впливав на творення економічних та політичних теорій. Завдяки цьому поширилась торгівля, відкрито нові континенти, збільшувались держави, але й був він спричинником кривавих війн. Бувало, що під час воєн харч мав силу пересувати битви аж після жнив... З давніх-давен ще існує ворожнеча не у зброї, а у способі харчування між тими хто живився переважно зерном і тими, хто залежний від тварин... У духовому житті людей харч своїм обмеженням та забороною вживання встановив різку окремішність поодиноких релігійних груп. Знову ж само стримання від споживання деяких родів харчу — головно шкідливого для здоров'я — увійшло у медицину як спосіб лікування дієтою.

Нині у світі мільйони одних людей вмирають з голоду, а мільйони інших видають додаткові гроші на це, щоб втратити зайву вагу тіла. І який же тут курйоз!... Виглядає, що харчу на світі доволі, однак його розподіл неправильний, став бо він контролем економічних та політичних сил. Нині світ зайнятий монетарними кризами, індустрійною експансією, зброєнням, комп'ютерами та літаючими сателітами у просторі,забуває або відкладає напізніше розв'язку росту світового населення та поширення, впарі з тим, занечищення довкілля. А це все важне, бо загроза недостачі харчу збирається чорною хмарою над світом. Одначе є надія, що все покращає, коли до спільного знаменника дійдуть дві опінії. Покищо песимісти вважають, що нинішнє довкілля має уже забагато нищівних елементів, щоб позитивно розв'язати проблему харчу. За це оптимісти переконані у поступі науки, що зуміє запевнити доволі харчу у майбутньому, взявши до уваги, що постала нова звичка населення їсти більше і більше.

Згідно з поглядом істориків це, що нині люди їдять — є вислідом довгих років дієтичного вибору. Рід харчу, що ще затримався є синтезою умов місцевого культивування і способу життя. Люди, що жили у зимних, вогких околицях переконались, що багатий, товстий харч допомагав тілові творити ізоляцію проти зимна. Знову ж в умірковaному кліматі рільник потребував велику кількість енергії і знаходив її у кальорійно багатих крохмалях та цукрах. У тропічних смугах потіння допомагає охолоджувати тіло. Тому і вживають коріння чи пак прянощі або спеції — рослини, які мають ароматичні або гострі на смак речовини. Вони викликають спрагу до пиття плинів, що їх потребує тіло.

Французький знавець харчу та куховарства Бріллєт-Саварін (1755-1825) одного разу заявив: „Скажи мені що ти їж, а я скажу тобі хто ти є...” Але коли б він жив сьогодні, то мусів би подумати двічі перед висловленням цієї ж самої думки... Від часу коли він жив технологія змінила вплив кліматичного довкілля і людина, що живе у зимній смузі не мусить їсти багатий у товщ харч, особливо коли працює в огрітому місці; рільникові допомагають аґрарні машини, що заощаджує кальорії, а повітряне охолодження обнижує температуру у гарячих країнах і тому потіння, як спосіб охолодження тіла, — це не конечність. Так. Часи зміняються і пожвавлена виміна харчового товару на світовому ринку надали харчові пересічної людини в ЗСА міжнародний характер. Одним із прикладів — це ми самі. Єдиним симптомом, що по ньому можуть нас пізнати „хто ми” — це споживання цього чи іншого харчу — борщу, вареників, голубців, себто різних етнічних харчів. Але цей образ не дуже то сьогодні ясний, бож їмо чужі етнічні страви та печиво. Зрештою багато „екзотичних” харчів, що роками сюди привозили новоприбулі, стали вже — „амерікен”.

В історичному минулому завважуємо, що традиція в харчі поодиноких місцевостей по суті не затрималася повністю, на це бо і впливали нестійкість у постачанні та нові харчі. Часто загальне бажання іти слідами вищої соціяльної кляси не виявилось корисним. Ось, наприклад, у Великобританії під час індустріяльної революції зродилась думка, що харч багатих мусить бути „кращим” і вона переконала широкі маси населення споживати білий хліб та чай замість — більш відживчих — темного хліба і пива.

Нині харчова індустрія перейняла на себе величезне завдання виживити населення, бож обставини в ЗСА такі, що у багатьох родинах усі працюють і нема часу варити. Тому щораз більше популярні стають готові харчі, які вимагають мало часу до приготування; часто, їх тільки треба пригріти. Цей рід постачання загрожує існуючій структурі харчу, бо зникатимуть місцеві традиції і всі і вся їстимуть одне і те ж саме.

Масовість у продукції обнижує, одначе, смак. І тут пригадались відвідини великої пекарні „Набіско” у Філядельфії, де можна було завважити, що однієї речі машина не може осягнути, а саме надати аромат домашнього печива... Бож чи можна забути „кухонний запах”, коли варила мати?... Їжа була така смачна і ніколи вона... не проїдалася.

В. Ленцик

ЮВІЛЕЙ „ПРОСВІТИ” (1868-1988)

II.

„Просвіта” з її провідними діячами стала на прю з тими темними силами, які намагались знищити наш нарід. Боротьба була нелегка, але вона була справедлива і тому мала запевнену перемогу, хоча це приходило дуже важко. Видатні мужі того часу, як о. Микола Устіянович, о. Степан Качала, о. Осип Лозинський щиро вітали „Просвіту” і бажали, щоб вона стала: „світилом для народу та й повернула йому давню волю і славу”.

І дійсно „Просвіта” стала тим світилом для народу. Під проводом таких світлих постатей, що очолювали „Просвіту”, як Наталь Вахнянин, Юліян Лаврівський, Володимир Федорович, о. д-р Омелян Огоновський. Цей визначний вчений дійсний член НТШ, автор цінної історії літератури, яка досьогодні не втратила своєї вартости, за його головування. „Просвіта” веде живу діяльність видавничу і організаційну, захоплює і ділянку економічну, організує міщанство, поширює працю по читальнях викладами, видає свій часопис „Письмо з Просвіти”. Встряває у національне життя, нав'язує живі зв'язки з Великою Україною і Буковиною, гідно відбиває переслідування адміністрації, та клевети москвофілів, здобуває пошану і любов серед народу.

І за дальших голов, як Юліяна Романчука, що був не тільки просвітньо-культурним діячем але також видатним політиком — парляментаристом „Просвіта” охоплювала чимраз ширші кола нашої спільноти. В дальшому „Просвіту” очолювали такі видатні постаті, як д-р Євген Олесницький, суддя і посол Іван Кивелюк, Михайло Галущинський — колишній командант УСС-ів, член і віцепрезидент польського сенату та передостанній голова „Просвіти” — д-р Іван Брик. За нього „Просвіта” далі розбудовує свою організаційну сітку і майже не було села чи міста в Галичині, де не діяла б читальня „Просвіти”.

Просвітянська робота в трудних часах для нації знаходила чимраз більше відданих працівників серед молодого покоління, головно студентської молоді, яка за свій священний обов'язок уважала свій вільний час вільний від науки в школі, чи в університеті посвятити для добра народу. Як правило студенти давали відчити в читальнях „Просвіти”, вчили неграмотних і загрівали селянську молодь до праці в читальні.

Великою допомогою для зросту читалень була наладнана сітка добре вишколених фахових організаторів „Просвіти”. Ними були випускники університету, які за Польщі не могли знайти для себе відповідної праці й за малу платню працювали в „Просвіті”, як організатори філій Просвіти, а інші збільшували кадри кооперативних працівників. Наша кооперація і „Просвіта” дуже скористали на цій дискримінації зі сторони польської адміністрації. Такі просвітянські діячі звичайно обдаровані також музично, дуже часто організували хори, аматорські представлення, а все це ширило національну свідомість та підносило освітній рівень наших громад. Талановиті з природи сільські хлопці набирали під проводом студентів чи філіяльних організаторів практики і самі перебирали провід в читальнях, де звичайно, як правило, був місцевий священик.

Пригадується такий один епізод в читальні. Після доповіді на історичну тему, виступив зі словом один член „Просвіти”, який подякував студентам, що мали доповідь і, заохочуючи своїх співгромадян до участи в праці „Просвіти”, дав таке порівняння: „Бачите — казав він — читальня „Просвіти”, то як та рожа в городі, коли вона має добру землю, гріє на неї сонце і паде теплий дощик, та рожа гарно розвизається і має гарний запашний цвіт, так само і наша читальня, якщо вона буде мати багато членів, які будуть працювати в цій читальні, то і та читальня буде гарно розвиватись і буде корисною для нашого села”. Це порівняння було переконливе для кожного, що був на тих сходинах і його переповідали один одному, як то гарно сказав Семен.

Читальня „Просвіти” проробила також добру роботу на поселеннях. В Америці, наприклад, організувались просвітні клюби на зразок „Просвіти”. З „Просвіти” вони виписували собі книжечки для аматорських вистав та інших імпрез. „Просвіта” поширилась також в Канаді, Арґентині” Бразилії і навіть далеко на Зеленому Клині в Манджуко в Харбіні і Юґославії. Велику ролю відіграла „Просвіта” також на Закарпатті. Там свідомі українці заснували „Просвіту в 1922 році, а подвижниками просвітянського діла були такі світлі постаті нашого відродження Закарпаття, як: д-р Ю. Брайщайко, о. Августин Волошин, о. д-р В. Гаджеґа, Василь Ґренджа — Донський (поет) Августин Штефан. І. Невицька Ю., і Ф. Ревай, д-р С. Росоха, брати Клемпуші, С. Клочурак, брати Шереґії, Шандори, А. Маркуш, М. Рішко та інші. Без їхньої праці на народній ниві ледве чи можна було сподіватись проголошення Карпатської України.

У 1938 році „Просвіта” відзначувала свій Ювілей — 70-ліття праці для народу. Запляновано було великий з'їзд у Львові, по філіях в краю та поодиноких місцевостях. Однак польська адміністрація перестрашилась тих святкувань і не дозволила на Конґрес української культури, який плянувався у Львові.

На саме свято можна було вислати до Львова тільки по одному делеґатові. Ніяких маніфестаційних зібрань не можна було відбути, заборонено, щоб оркестри брали участь у походах, а багато читалень „Просвіти” мали свої оркестри. Не зважаючи на це, прийшли маси народу до катедри святого Юра, де Службу Божу правив єп. Никита Будка, а проповідь виголосив відомий провідник о. прелат Куницький. Після Служби Божої, (яка з огляду на маси народу правилась в каплиці перед храмом св. Юра) тільки делеґати центральних установ удались до палати Митрополита Кир Андрея, де Митрополит доконав посвячення прапора „Просвіти”. Співав хор богословів. Митрополит виголосив коротке зманенне слово: „Велике й радісне торжество 70-літнього Ювілею ‘Просвіта’ обходимо серед таких обставин всенародніх терпінь, що стає неможливим виявлення того, що кожний відчуває, кожний розуміє, над чим кожний терпить. Ювілей ‘Просвіти’, що є торжеством цілого народу, та лучить серця всіх, зібрав сьогодні тільки представників наших інституцій в чотирьох мурах цеї малої каплиці. „Просвіта” у хвилинах радости і смутку горнеться до Церкви, в ній шукає помочі та тим дає

(Закінчення на стор. 3)

Ювілей...

(Закінчення зі стор. 2)

Під час посвячення прапора „Просвіти", 22-го травня 1938 року: (зліва): Петрик, урядовець „Просвіти", тримає прапор. Д-р Іван Брик — голова цього ж товариства в 1938 році, посол Зенон Пеленський — голова Ювілейного комітету, брат-студент Атаназій — студент теології, Митрополит Андрей Шептицький, о. шамбелян Цегельський, 92-літній член-основник „Просвіти" (1873 року) та колишній парох української католицької церкви в Києві (1918 року), в 1938 році парох Камінки Струмілової.

одиноку, сильну запоруку кращої майбутности. Прийнятий у новіших часах звичай мовчанням висказувати біль, душі, применений до сьогоднішньої радісної хвилини, в промовчуванні всього, що нам так тяжко на серці лежить, нехай буде символом нашого положення — Сіґнум Темпоріс".

Посвячений прапор взяв у руки єдиний з живучих членів — основників „Просвіти" 92-літній о. шамбелян Михайло Цегельський з Камінки Струмілової. Отець Шамбелян передав прапор голові „Просвіти" д-рові Іванові Брикові. Після того Митрополит благословив тисячні маси народу, що зібрались перед палатою на площі св. Юра, які вітали улюбленого князя Церкви і Провідника грімкими окликами „Слава".

Опісля в авдієнційній залі промовляли представники центральних організацій. Д-р Брик дякував за посвячення прапора. Відтак промовляли голова НТШ д-р Іван Раковський, представник кооперації інж. Ю. Павликовський, голова „Рідної Школи" проф. Іван Галушинський і голова ділового комітету посол Зенон Пеленський.

У звідомленні про це свято кажеться, що воно закінчилось національним гимном і залишило „незабутні враження в його учасників своїм незвичайним характером, спричиненим специфічними обставинами нашої твердої дійсности". Таку дійсність творила тодішня поверсальська Польща і цієї дійсности вже нині встидаються самі чесні поляки. Це була та сумна дійсність по яку згадав Митрополит Андрей у своєму короткому слові.

„Просвіта", рік перед Другою світовою війною, нараховувала понад 400,000 членів, що були зорганізовані у 3,200 читальнях та 84 філіях. Саме Матірне Товариство мало 50,000 членів. З Ювілейних святкувань в 1938 році збереглися знімки із посвячення прапора, як цінна пам'ятка (в радника Ластовецького), які нині є дорогою пам'яткою про Слугу Божого та діячів того часу.

Останні загальні збори „Просвіти" відбулись 8-го червня 1939 року. На них обрано головою о. крилошанина Дзеровича, відомого виховника жіночої молоді, як і довголітнього директора учительської семінарії у Львові, професора Богословської Академії та автора цілого ряду книжок і статтей на виховні теми. Першим заступником голови був обраний проф. В. Зубрицький, другим ред. Василь Глібовецький, а секретарем ред. Богдан Кравців. Членами виділу „Просвіти" були ще: д-р Микола Андрусяк, інж. Роман Білинський, д-р Маріян Дзерович, М. Галібей, інж. Роман Голод, д-р І. Гижа, мґр Ярослав Падох (теперішній голова НТШ) інж. Ольховий, д-р Євген Храпливий, д-р О. Олесницький, Юліян Тарнович, інж. П. Зелений, д-р І. Рудницький, мґр М. Ценко, мґр Атанас Фіґоль, інж. А. П'ясецький. До Контрольної комісії були обрані: директор К. Вишневський, інспектор Д. Квасниця, о. Олександер Малиновський, інж. З. Рудик та інж. М. Хронов'ят. Заступники — Л. Петрушевич і П. Пасіка.

На цих останніх зборах обрано також двох священиків почесними членами „Просвіти", а саме: Теодора Цегельського зі Струсова та о. Степана Мохнацького, пароха Теребовлі.

Новий Виділ складався із людей відомих зі своєї діяльности в усіх ділянках збірного життя, на жаль, не міг розвинути надійної діяльности в користь народу, бо прийшла большевицька окупація зараз у вересні і „Просвіта перестала існувати. Зате прийшла вже сталінська пропаганда, яка по колишніх домівках „Просвіти" втовкала в людські уми брехню про щасливе життя під сталінською конституцією і наші люди, замість набиратись освіти, мусіли годинами слухати до зануди брехливу пропаґанду.

ЗГІДНО ЗІ ЗАЯВОЮ експертів, посуха 1988 року може також пошкодити урожаєві 1989 року. Йдеться про те, що опади в околицях де вирощують зимову пшеницю є надто скупими під цю пору а зокрема в стейті Кензас, котрий вирощує одну третю зимової пшениці в країні. Зимова пшениця т. з. тверда червона зимова пшениця, яку засівають осінню та яка доспіває весною, є головним хлібним збіжжям в ЗСА, а крім того ця пшениця творить 75 відсотків всієї вирощуваної пшениці в ЗСА. Знавці твердять, що коли в наступних тижнях не впаде достатня скількість дощу, то може заіснувати криза і не тільки в Америці.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ БІРЖІ в Чикаго потвердили поголоски про те, що федеральні інспектори перевірять їхню торговлену діяльність, щоби вирішити чи справді вкладачі капіталу були жертвами обману. Вони заявили, що тільки горстка працівників комерційної біжрі є замішані у цій федеральній перевірці, одначе щоденник „Чикаго Трібюн" подає, що біля сотні торгівців, маклерів та високопоставлених чиновників є вмішані в цю скандальну аферу Чикаґської біржі. Цей щоденник подав на своїх сторінках і вістку про те, що ця афера почалася два роки тому, як Федеральне бюро інвестиґацій отримало анонімні телефонічні натяки про незаконні торговельні переступлення на біржі.

Українські колядки і щедрівки у виконанні американців

Чикаго мало також цей особливий привілей, що у відзначуванні ювілею Тисячоліття Християнства України має свій цікавий вклад американський Метрополітальний камерний ансамбль. Вони приготовили і виконали кілька окремих концертів „Різдвяні пісні, колядки з України". Це були композиції: К. Стеценко — „Добрий вечір тобі", О. Кошиць — „Бог Предвічний", „Світ Мисленій днесь ся родить", „Ой хто, хто Миколая любить", Веселіться..." анонімного автора з XVII століття, „Слава, во вишніх Богу" — Д. Бортнянський, „Колядки і щедрівки" — М. Лисенко, „Що то за предиво" — В. Барвінського, К. Стеценко — „Нова радість стала", „Ой на річці на Йордані", „Ой сивая та і зазуленька", М. Леонтович — „Ой посеред двору береза стояла" і „Щедрик". Концерт розпочинався „Віншуванням" в українській і англійській мовах .

Концерт в соборі свв. Володимира і Ольги відбувся 17-го грудня і став відразу надзвичайною подією, великим уклоном в сторону української музично культури. Концерти ті були майже несподіваними, ніхто не сподівався такого мистецького рівня. Члени ансамблю, які ніколи не мали до діла з українською мовою, впродовж двох місяців вивчили програму і задивували публіку не тільки прекрасним виконанням, але й доброю вимовою українських текстів. Зацікавлення концертом, а особливо виконавцями, зросло в скорому темпі, зросло бажання ще повторити концерт. Ансамбль дістав запрошення виступити на університеті Лайола дня 3-го лютого в рамках програми викладів про Тисячоліття Християнства в Україні. Ансамбль погодився виступити в традиційному концерті колядок і щедрівок в соборі свв. Володимира і Ольги, дня 29-го січня влаштований хором „Прометей", дохід з якого призначений на новопобудований Культурний Центр.

Метрополітальний ансамбль розмилуваний в українських творах і композиторах, з якими їм довелося щойно запізнатися. Ансамбль розмилувався також в атмосфері наших різдвяних звичаїв — вони булу гостями на Свят-Вечері з нашими отцями, питомцями і найблищими сусідами. Господарем був о. митрат М. Бутринський.

Як дійшло до тієї програми, до цього концерту? Це в наслідок інформацій мґр Наді Савин, яка є акомпаньяторкою цього ж ансамблю, управа зацікавилась українським Тисячоліття, і вирішили вмістити в осінньо-зимову програму український концерт. До праці над програмою запросили Н. Савин, яка є диригентом цих концертів, праця якої над розумінням американцями української лексики величезна. Н. Савин допомогла частину української культури занести в американські серця наснажити їх, а нам українцям - придбати приятелів.

Ірена Камінська

Розправа...

(Закінчення зі стор. 1)

нчиків. Натовп стрепенувся, занепокоївся, почулися обурливі вигуки: 'Сталіністи! Вандея!'. Спецавтомобілі з загратованими вікнами тим часом заповнювалися напівзасліпленими людьми, що задихалися. Забрали художників М. Купава, А. Марочкіна, журналіста В. Мартиненка, науковця А. Тарасенка, журналіста П. Маркова, викладача університету А. Белого та багато інших. Газовим тортурам піддано режисера театру ім. Янки Купали В. Раєвського, письменника В. Яковенка, десятки інших. З кореспондентами республіканських і центральних газет поводилися як і з усіма іншими: погрозами й силою відбирали фотоапаратуру, палили фільми. З нечастих міліцейських вигуків: „Самостійности захотіли" — можна було зрозуміти, що політична підготовка міліції, а точніше, дезінформація, була,. що називається на висоті. Однак ніхто з натовпу не чинив спротиву, не примінив силу, не кинув жадного камінця в міліцію".

Деякий час люди не могли зрозуміти, що відбувається, а зрозумівши, звернули на бокову дорогу й натовпом рушили в бік сумнозвісного урочища Курапати. На підході до урочища з'ясувалося, що й там військa, пожежники й міліція. Шлях був загороджений. П'ятитисячний натовп звернув у поле і зупинився на узгір'ї. Наперед вийшли керівники „Мартиролога" — археолог З. Поздняк, письменник В. Орлов. Щоб бачити промовців, люди опустилися на мерзлу землю, стали на коліна. В. Орлов розповів про значення історичної пам'яти народу, про жертви сталінщини, про втрати у Другій світовій війні. З. Поздняк, який півроку тому виявив багатотисячні могили в Курапатах, зачитав декларацію спілки. Не встиг черговий оратор закінчити, як на них посунулися щільні ряди військ і міліції. Незабаром учасники мітинґу були тісно оточені, але продовжували сидіти. Прозвучала команда, війська врізалися в натовп. Почулися крики, плач. Жінок і дівчат хапали за руки, одяг і зривали з місць. Прозвучала „милостива" команда підполковника міліції: „Дітей не чіпати!".

Дітей справді не чіпали, зате всім іншим дісталося. Люди взялися за руки й рушили з поля. За тими, хто вирвався з оточення, гналися міліціонери і вояки, доганяли їх і били дубинами.

А тим часом щось схоже відбувалося і в місті, де війська та міліція розправлялися з тими, хто відстав. Полювання на учасників віча продовжувалося до ночі. Сотні людей постраждали від побоїв і сльозоточивого ґазу. На другий день партійні керівники посилили натиск на непокірних. І тут з'ясувалося, що совєтське законодавство відкриває необмежені можливості для влади безкарно зловживати законами в антидемократичних цілях з певними політичними наслідками. Інакше, як пояснити, що груба військова сила на підставі закону розправилась з мирними демонстрантами.

В Білорусії почав створюватись і ширитися Народний фронт і організатори розгрому демонстрації почали побоюватись за власну кар'єру. Багато з них тепер уникають прямої відповіді, вдають, що були непоінформованими, посилаються на „необдуману" ініціятиву місцевих керівників.

Кандидат історичних наук Е. С. Дабагян і доктор економічних наук А. П. Караваєв з Москви вимагають провести розслідування і покарати винних у розправі над учасниками мітингу. Вони висловились з цього приводу:

„Важко уявити, що таке могло статися в епоху гласности, демократизації, побудови правової держави. Те що сталося 30-го жовтня — логічне продовження систематичної, цілеспрямованої кампанії проти народного руху на підтримку перебудови. Люті атаки преси й телебачення, спрямовані на дискредитацію творчої інтеліґенції і внесення розколу між різними суспільними прошарками. Це народилося з намагання консервативних сил дати відкритий бій рухові за оновлення суспільства, щоб налякати і спинити процес формування Народного фронту на захист перебудови. Події в Мінську наводять і на інші роздуми. Наприклад про гласність і її межі. Адже інформація про події в Білорусії появилася в пресі з великим запізненням і в дуже скороченому варіянті".

Так виглядає перебудова в Білорусії.

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ.

Ювілей Першої Української Дивізії УНА

Відгомоном Другої світової війни є 45-річчя заснування Першої Української Дивізії „Галичина" весною 1943 року, що нараховувала понад 16,000 вояків.

Цю пам'ятну дату відзначила Станиця Братства Кол. Вояків 1-ої Дивізії в Нюарку концертом 30-го жовтня м.р. в народному Домі в Ірвінґтоні. Ранком того дня відбувся апель ветеранів, а опісля Служба Божа в церкві св. Івана Хрестителя з участю молодечих організацій СУМА і Пласту. Парох церкви, о. Богдан Лукій, присвятив відправу також пам'яті Першого Листопада, що світло записався в історії українського народу створенням у Львові Західньої Української Народної Республіки 1918-го року.

Пополудневу програму розпочав в імені Станиці і голови Василя Цюрпіти член управи Андрій Роґальський і візвав гостей хвилиною мовчанки вшанувати пам'ять борців, що згинули у боротьбі за волю України. Потім він представив головного промовця свята редактора Ярослава Гайваса.

Промовець провів аналізу подій із періоду Другої світової війни на тлі і в пов'язанні до відродження державницького ідеалу у 1918 році, що повторився в Карпатській Україні в 1939 році, потім Актом 30 червня 1941 року, і буде повторюватися в майбутньому, поки суверенність української держави буде закріплена. Тому то, коли в сорокових роках створилася пригожа політична ситуація відновити українську збройну силу — дарма, що в союзі із нацистською Німеччиною, але з виглядом на її програму і новий уклад сил на Сході Европи — Українські громадсько-політичні провідники вирішилися на творення дивізії. Відгук серед народу був позитивний, а ті що реєструвалися в українську формацію, йшли з патріотичного ідеалізму, з наміром боротися проти відвічного ворога на східніх границях. За словами о. д-ра Івана Гриньоха, „Уніформа, котру вони у складних умовинах мусіли на себе вдягнути, щоб здобути військове знання і жертвувати ним для української справи, ніколи не зуміла змінити душі українського вояка. Він завжди лишився воїном України". А Олег

На сцені Народного Дому в Ірвінґтоні трійка рецитаторів (зліва): Наталка Кудрик, Олександер Кудрик і Христина Рак Бравн.

(Фото: Дора Рак)

Лисяк писав: „...ми закінчили наші бої із тризубом на наших уніформах, з тим самим тризубом, який був увесь час у наших серцях від ранніх днів молодости".

Заіснування збройних українських одиниць в часі і після закінчення Другої світової війни має історичне значення як вияв прагнення українського народу до самостійности. Редактор Гайвас закінчив свою глибоко продуману і з ораторським хистом виголошену доповідь пригадкою про тих вояків Дивізії, що героїчно боролись під Бродами (17-22 липня 1944) та в Стирії (1945), та чесно виконали національний обов'язок українського воїна. За те й належить вшанувати пам'ять тих, що полягли в боях, а про ветеранів і інвалідів пам'ятати.

У музичній частині програми виступив мішаний хор „Трембіта" під мистецьким проводом проф. Рафаеля Венке у фортепіяновім супроводі Марії Павловської. Хор відспівав три пісні: „Їхав стрілець", сл. Романа Купчинського, муз. Михайла Гайворонського; „Карпатські Січовики", сл. Я. Славутича, муз. Г. Китастого; та „На городі білі маки", муз. М. Леонтовича, а на закінчення програми ще одну — „Вкраїно Мати, кат сконав", сл. С. Черкасенка, муз. К. Стеценка. Три історичні пісні виконав ансамбль бандуристів, що продовжує традицію колишньої Капелі Бандуристів основаної при Станиці Нюаркського Братства восени 1972 року з ініціятиви Володимира Юркевича. Пригадати б, що у 1973 році капеля зросла до двадцяти бандур і біля тридцяти співаків. Щоправда ансамбль зменшився, але сама поява на сцені бандуристів у стилевих строях створює ностальгічний настрій на залі. Бандуристи виконали три пісні: „Ллється пісня", сл. і муз. Р. Левицького, „Броди 44", сл. С. Михайліва, і „Полісся 43", сл. І. Хмеля, обі в музичній обрібці В. Юркевича, а на кінець — пісню „Вис буря", сл. В. Стефанишина, муз. Е. Пасіки при співучасті хору.

Ефектовною вставкою була рецитація в'язанки уривків із віршів Б. Бори і В. Будного п. н. „45-ть Річчя", яку підготовила Іванна Кононів, а милозвучно і зі зрозумінням деклямувала трійка у складі: Христина Рак Бравн, Наталка Кудрик і Олександер Кудрик.

Погідною точкою був виступ Степана Магмета, гумориста, який, вітаючи присутніх на залі ветеранів, згадав і про тих, що забули прийти, задивившись у телевізор, та ще й навесело проаналізував передвиборчу президентську кампанію, що саме добігала до кінця.

Нюаркська Станиця Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА, заложена 22 березня 1953, обходить цього року своє 35-річчя. Тоді, маючи поверх сто членів, була вона найбільшою на сході Америки, тепер — хоч число зменшується, але Станиця зберігає традиції колишніх українських вояків.

Святочний концерт закрив Андрій Роґальський, дякуючи усім виконавцям, Іванні Кононів за мистецьке оформлення програми і Федеві Луцишин за поміч, а гостям — біля 200 осіб — за присутність, запрошуючи усіх на гостину, яку приготовив комітет пань.

Відсвяткування 45-річчя пам'ятної події із сучасної вазвольної історії закінчено відспіванням національного гимну.

Дора Рак

Студії...

(Закінчення зі стор. 2)

шляхами еміґрації більше ніж по шістьох країнах, отже перед нами перше завдання зібрати „сирові" матеріяли, потім їх доповнити і з цього потім скласти цілість. Як уже було сказано у попередніх статтях цього автора — намічено працю „Українська бібліографія материка і діяспора, 1917-1980 (Матеріяли", передбачено до 230 одного відступу машинопису.

Була українська держава, її попередила революція, потім почалося державне будівництво, в тому вільне вільне культурне життя України в роках 1917-1920. Документація цього періоду започатковує вищеназвану працю.

Зо всіх слов'янських народів, хорвати перші в другій половині цього століття впорядкували свою книжну культуру видання Pet stoljeca hrvatska knjizevsnosti". (П'ятсот років хорватської літератури, XII-XVI" (Загреб, 1969-1980, 164 т.). Хорвати нам показали, яким шляхом треба йти.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

У статті Миколи Руденка „Україна — для її громадян" („Свобода" ч 11 з 19-го січня) є помилки. На 2-ій сторінці в 4-ій колонці 3-ій рядок згори слід читати породжує. У тій же статті на четвертій сторінці, 2-га колонка, 20-ий рядок згори слід читати орне. — Ред.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ відмовився зняти заборону доступу до засекреченої переписки президента Джана Ф. Кеннеді з колишнім генеральним секретарем ЦК КПСС Нікітою Хрущовим, які мають 26-річну давність і відносяться переважно до кубинського конфлікту. Існує в архіві 11 листів Кеннеді до совєтського керівника і правдоподібно така ж кількість листів Хрущова. Все це покищо залишається далі секретом, бо інтереси З'єднаних Стейтів Америки були б загрожені, якщо б листи опублікувати тепер, — заявив Пратт Берд, керівник відділу інформації в Державному департаменті.

СОВЄТСЬКИЙ АКАДЕМІК Андрей Д. Сахаров може бути висунений в одній з дільниць Москви на депутата до нового совєтського „конґресу", що його популярно називають в СССР З'їздом народних депутатів. В кожному разі в Домі кіно зібралося понад 900 осіб, а дві-три сотні товпилися в коридорах і на сходовій клітці, хоч сходин в газетах не оголошувалось. Зустріч відкрив член виборчої міської комісії Сурен Авакян і тут негайно посипались питання зі залі. Кандидатури Сахарова і Бориса Єльціна були висунуті від громадськості, хоч їх відкидали партійні керівники. Враховуючи однак активність А. Сахарова і його приязнь з Міхаїлом Ґорбачовим, не треба виключати, що його кандидатуру візьмуть до уваги у Політбюро.

В ЕСПАНСЬКОМУ МІСТІ Фіґерас помер на 85-му році життя один з видатних художників-сюрреалістів Сальвадор Далі. „Генії не вмирають", — заявив Далі минулого року після того, як його знову мусіли відвести до шпиталю родина і приятелі. Очевидно, мистець мав на увазі творчість геніїв, а не їхнє туземне життя. Далі народився в місті Фіґерас, в католицькій родині. У 1926 році він переїхав до Парижу, а в 1940 році втік до З'єднаних Стейтів Америки. В останніх роках художник жив знову на батьківщині, тобто в Еспанії.

✝

Ділимося сумною вісткою, що в неділю 8-го січня 1989 р., по тяжкій недузі, на 45-му році життя в Україні відійшла у Вічність

бл. п.

ЛЮБОВ КЛИМ

дипл. мед-сестра

залишивши в глибокому смутку мужа Мирослава, маму Катерину, донечок Руслану і Зоряну, тестів Іванну і Ярослава та ближчу і дальшу Родину в Україні і на поселеннях.

За спокій душі Покійної про молитви просить

РОДИНА

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що у понеділок, 16-го січня 1989 р. по довгій і тяжкій недузі, прийнявши Найсвятіші Тайни, відійшла від нас у Вічність на 98-му році життя наша Найдорожча і ніколи Незабутня МАМА І БАБУНЯ

бл. п.

ПАВЛІНА ВАЩУК

Залишила з жалем:
сина — МИХАЙЛА ВАЩУКА з Родиною в Україні
дочку — АННУ ЦІТУЛЬСЬКУ з Родиною
дочку — СТЕФАНІЮ з чоловіком МИКОЛОЮ КІСЬ
сестру — ЕВГЕНІЮ МАРТИНЮК в Канаді
внуків та правнуків

Українське Лікарське Товариство Північної Америки (УЛТПА) Відділ — Середній Ню Йорк

ділиться сумною вісткою з своїм Членством і Громадянтвом, що дня 11-го січня 1989 р. відійшов у Вічність

✝

св. п. д-р мед.

МИХАЙЛО ЛОГАЗА

основник, довголітній голова і секретар відділу.

Управа відділу висловлює глибокі співчуття вдові п-ні Марії та дальшій Родині.

Замість квітів складаємо $50.00 на св. Софію у Римі.

Надзвичайна проща в Тисячоліття

Святкування 1000-ліття розпочала Студійна Програма „Стежками батьків по Европі" при Фундації УВУ прощою до тлінних мощей української прародички Блаженної Едіґни, правнучки христителя України св. Володимира Великого, похованої в селі Пух, Західня Німеччина. Вістка про життя, працю і мощі нашої княжни Блаженної Едіґни, стала відомою українській спільноті щойно на початку 1988 року.

Формується процесія

У німецькій малій сільській церковці місцевости Пух в Баварії (20 км від Мюнхену) спочивають тлінні останки Блаженної Едіґни, доньки французького короля Генріха Паршого і київської княжни, згодом королеви Франції Анни Ярославни.

Княжна Едіґна народилася в 1055 році на французькому дворі, де провела своє дитинство. Вихована матір'ю в побожному дусі, любові ближнього і рідних традицій, зложила обіти на побожне, самітне, аскетичне життя. Щоб уникнути насильного для неї супружжя на вимогу батька, як подає переказ, вона покинула королівський двір і через німецькі землі, через Баварію, помандрувала на схід на батьківщину матері, в золотоверхий Київ, про який так багато наслухалася від неї.

На 19-му році життя в 1074 році, мандруючи далекими дорогами, виснажена до краю, знайшла собі притулок біля старої липи на горбку при церкві в селі Пух. На протязі 35-ох років, від 1074 до 1109 року, жила в тому селі і як співмешканка села була знана з побожного життя, своєї доброти і допомоги, будучи улюбленою людьми цієї місцевости. Не замикалась в монастирські мури, щоб спасати власну душу, а жила серед людей і для людей, провадила праведне, київського українського стилю, монаше життя.

Едіґна померла 26-го лютого 1109 року і поховали її під престолом старої церкви. Місцева людність почитала Едіґну від віків, зберігаючи пам'ять і любов пустельниці, яка не тільки на протязі 35-ох років чинила добродійства для них, але й після смерти вислухувала їх молитви і чудом спасала, про що збереглося багато переказів. Один із них каже, що „після її смерти із липи, в дуплі якої вона жила, випливала свята олива, але коли купці старалися продавати цю оливу, олива перестала випливати. Липа до сьогодні росте розкішно і своєю зеленню і живучістю прикрашує околицю.

Вселенська Церква визнала Едіґну Блаженною в 1600 році, а населення і німецька церква почитають її святою.

Передають образ Едіґни, промовляє студент Ж. Старух.

Шостого липня минулого року в обідну пору в селі Пух перед церквою св. Себастіяна і Блаженної Едіґни біля старинної липи зібралися жителі села із своїми священиками. Село стрінуло молодих українських паломників процесією з хрестом і хоругвами, з війтом і місцевою сільською управою на чолі. Після формального привітання оформлено новий спільний святочний похід. На переді за хрестом, церковними хоругвами і українським прапорами йшла сумівська 50-членна оркестра „Трембіта", за нею представники „Стежок", студентки Лідія Чаплинська і Дарія Футей несли образ Блаженної Едіґни, роботи мистця Михайла Мороза (з Німеччини), а за ними Лідія Чорна, Андрій Футей і Ждан Старух в спеціяльній касетці несли землю з св. Софії і Печерської Лаври св. Юра, камінчик із Золотих Воріт Києва, засушене листя і квіти з піль України. Опісля йшли діти в баварських народних строях з кошиками квітів, а дальше студентська молодь, населення села Пух, прочани, німецькі і українські священики і владики.

Перед липою, в дуплі якої колись жила Блаженна Едіґна, Архиєрейський Соборний Молебень відслужили Єпископ Платон Корнеляк (УКЦ) і Архиєпископ Володимир Дідович (УАПЦ) при співучасті українського і німецького духовенства. Після Молебня біля липи студенти передали дари для Блаженної Едіґни (землю і квіти з України і частинку Золотих Воріт Києва).

Святочне слова при цій нагоді виголосив керівник Студійної Праграми проф. Петро Ґой, подаючи коротко історичне тло і родовід Блаженної; Тисячоліття Хрищення України її прадідом; сучасний стан національного і релігійного поневолення та значення її появи в Тисячоліття, якраз в цей грізний час для нашого народу. Він дальше висловив вдячність жителям цієї країни і церкві за притулок, почитання і любов до нашої прародички та звернув увагу на значення спільної пошани і любови на майбутне співжиття наших народів.

Сам акт передачі довершили і відчитали студенти учасники „Стежок": українською мовою Л. Чорна; англійською А. Футей і німецькою Ж. Старух. Текст опісля вкладено в касетку з дарами.

З німецької сторони дари прийняв о. декан Мюнхенського деканату. Він був цим актом дуже зворушений. У своєму слові до учасників виявив знання і зрозуміння нашої національної і релігійної ситуації. Передаючи дари парохові церкви в Пуху запевнив, що вони будуть дуже бережені та на постійно приміщенні на престолі Блаженної Едіґни.

Невелику церкву св. Себастіяна і Блаженної Едіґни по береги заповнила українська студентська молодь і парафіяни села. Латинські священики відправили відповідний Молебень та спеціяльні молитви і пісні, які створило населення Баварії на протязі століть до Блаженної Едіґни, виконано їх у супроводі церковного хору. Українські владики посвятили образ присвячений Блаженній Едіґні, який студенти передали церковним властям. При передачі відповідне слово виголосив проф. П. Ґой. Образ буде приміщений на постійно в місцевій церкві. Відтак діти в народних баварських строях передали нашим владикам китиці квітів. Згодом були промови, привітання і побажання з обидвох сторін. Отець Мирон Молчко, парох (УКЦ) в Мюнхені, був перекладачем. В промовах підкреслено важливість події. Рівнож узгіднено щоб з нагоди Тисячолітнього ювілею Хрищення поставити в церкві пропам'ятну плиту — емалію, на якій будуть зображені прародичі Блаженної Едіґни св. Володимир Великий і св. Ольга з відповідним текстом-присвятою в українській і англійській мовах.

Для відзначення цієї пропам'ятної події Фундація УВУ видала серію поштових карточок із світлинами з життя Блаженної Едіґни та більшого формату образи, які можна вже набувати у Фундації УВУ та при вході до церкви в селі Пух.

Серія поштових карточок і образів — це репродукція частини образів і розмалювань, якими впродовж століть вдячні миряни, жителі Баварії в честь Блаженної Едіґни прикрашують стіни місцевої церкви.

Для учасників, зібраної української молоді, були це великі і зворушливі хвилини, бути свідком цих історичних подій, бачити мощі нашої прародички, чути молитви і пісні створені чужими в її честь, відчувати близькість іріднитися із нею, — одним словом бути і чутися членом великої української родини „живих і мертвих і ненароджених".

Ці величні і зворушливі хвилини задокументовано на відеотейпі та утривалено світлинами Орисею Ленкавською з Австралії, яка була офіційним фотографом цьогорічної Студійної Програми Фундації УВУ.

Хоч як гостинно приймали нас жителі села Пух, ми скоро мусіли прощати їх щоб продовжувати нашу програму і ще цього самого вечора виїхати в соняшну Італію. З великим зворушенням ми залишали це мальовниче і гостинне баварське село, щирих його жителів з надією, що стрінемось знову на другий рік біля нашої прародички, започатковуючи наше друге Тисячоліття.

П. Ґ.

Дещо з діяльности ОПЛДМ

Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді (ОПЛДМ) за десять років безперебійної праці в одному і тому ж складі управи, проявило неабияку діяльність, як у видавничій ділянці, так і в організаційній. За період згаданого часу випущено 20 видань — книжок для дітей і молоді та два бюлетені, в яких звітується праця ОПЛДМ.

З нагоди різних громадських імпрез влаштовувано виставки книжок. Організовано нові преставництва в різних місцевостях Канади та ЗСА.

Час від часу висилано даром з фонду „Серце й книжка" незаможним родинам у Південну Америку дитячі видання, включно зі шкільними підручниками.

У Канаді організовано по школах „Гуртки книголюбів", яких під час Свят книжки, що відбувалися кожного року, нагороджувано новими виданнями.

Діяльність ОПЛДМ поширювалася на цілу нашу діяспору. Постійними нашими дорадниками були Володимир Барагура (ЗСА), Леся Храплива (Лондон, Онтаріо), Дмитро Нитченко (Австралія).

В останніх роках ОПЛДМ започаткувало працю зі студентською молоддю, яка виявляє зацікавлення літературою, музикою і мистецтвом. Вечорів творчої молоді відбулось три (один раз у році). Ці вечори переконали нас, що є в нас талановита молодь і продовжувати працю з нею було б дуже корисно. Для цього необхідно підсилити управу ОПЛДМ фахівцями з молодшого покоління.

Трапляються і певні труднощі в нашій праці: захворіла завідуюча висилковою станицею, тож довелося управі розглянутись за новим приміщенням.

Частину магазину вже вльоковано в приміщенні А. Чорнія, власника Арки при вулиці Блюр Захід, Торонто. А друга частина буде перевезена після інвентури ОПЛДМ, що відбувається кожного року в червні. В магазині буде книжкових видань на суму 60,000 дол., за останньою інвентурою, є й готівка в касі на запроєктовані видання, зокрема, антології дитячої літератури.

За Управу ОПЛДМ:
І. Боднарчук, голова